

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİ MÜZİK BÖLÜMLERİNDE VERİLMEKTE OLAN KEMAN EĞİTİMİ ESER DAĞARCIĞI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER VE ÖNERİLER

Yard.Doç.Dr. Uğur TÜRKMEN*

Bu çalışmada Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilmekte olan keman derslerinde dersi yürüten öğretmenlerin ve bu dersi alan öğrencilerin karşılaştıkları sorunların giderilmesine yönelik görüşler ve öneriler yer almaktadır.

Konu üç ana başlıkta toplanmış, düşünceler sıralanmış ve önerilen eser takip formu tablo da gösterilmiştir.

1) Keman eğitimi veren öğretmenler; öğrencilerin düzeyine uygun eser dağarcığı bulabilme ve sıralayabilmeye yönelik sorunlar yaşamaktadırlar.

“Kendine özgü bir eğitim kurumu olan AGSL Müzik Bölümleri, esas olarak, akademik doğrultulu mesleksi müzik eğitiminde birinci aşamayı oluşturan “yönlendirme/hazırlama” işlevine ya da iş görüşüne sahiptir. AGSL modeli daha çok ilgili yüksek öğretim programlarına “nitelikli-birikimli aday öğrenci” hazırlayan bir model olarak işlemekte iş görmektedir. İlk uygulamaya /yürürlüğe konulduğu 1989’dan ve ilk mezun vermeye başladığı 1993’ten bu yana gözlenenler/izlenimler bu görüşü, bu saptamayı doğrulamaktadır.” (Uçan,1995)

Çilden “çalgı eğitiminde nitelik sorunu” adlı çalışmasında çalgı eğitiminin, müzik öğretmenin biçimlenmesinde önemli disiplinlerden biri olduğunu belirtmiş, müzik öğretmeni yetiştiren programa alt yapı oluşturması beklenen AGSL keman eğitiminin önemi üzerinde durmuştur. “Eğitim çok özen gerektiren bir süreçtir. Çalgı eğitimi, sanat eğitiminin bir boyutu olması nedeniyle daha da özen gösterilmesi gereken bir süreçtir. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nden (AGSL) çalgı eğitimi olarak gelen öğrencilerin bu programlara ana kaynak olmasıyla birlikte çalgı eğitimi ve öğretimi niteliği önem kazanmaktadır. AGSL’den başlamak üzere üniversiteler müzik eğitimi ABD’lerinde sekiz yıllık çalgı eğitimi süreci içerisindeki basamakların her öğrenci için çok iyi planlanıp değerlendirilmesi, çalgı çalma disiplinini öğrencilere sabırla, hiçbir basamak atlanmadan verilmesi büyük önem taşımaktadır”(Çilden,2003).

Doktora programı seminer dersi için hazırlanan bir çalışmada, öğretmenlere Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde keman eğitimi alan öğrencilere buldukları sınıfa göre müfredat programı doğrultusunda çalıştırdıkları eserleri belirtmeleri istenmiştir. “Hazırlık sınıfında; Rieding Si minör Konçertino, I.sınıfta; Kuchler Re Majör Konçertino (op.15), II.sınıfta Vivaldi La minör Konçerto, III.sınıfta Bach La minör Konçerto en çok çalıştırılan eserler” (Albayrak,2005) sonucuna varılmıştır. Yine aynı araştırmada bir çok keman eğitimcisinin katıldığı şu

* Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı

görüşlere yer verilmiştir. “Çıkan sonuçlara göre öğretmenlerin ellerinde mevcut olan eserlerin sınırlı olduğu düşünülebilir. Bunun için de uzman görüşlerden yararlanarak müfredat programı doğrultusunda öğretmenlere kaynak oluşturabilecek eserlerin bir arada bulunduğu yeni bir çalışma yapılabilir. Böylece öğretmenlerin çalıştırdıkları eserler ve öğrenciler arasında bir bütünlük sağlanabilir.” (Albayrak,2005)

Doğru, akılcı ve bilimsel bir yönlendirme-hazırlama ile sekiz yarıyıl keman eğitimi alan bir AGSL keman öğrencisi; yüksek öğretim kurumunun beklentilerini karşılayabilmeli, aynı zamanda edinmiş olduğu nitelikler ve birikimlerin üzerine eklemeler yapabilmelidir. Bu amaçla her AGSL'nin çalgı eğitimini aynı yolda yürütülmesi, ortak bir programın uygulanması önerilmektedir. Okulun ve öğrencinin çalgı düzeyi, öğretmenin almış olduğu eğitim düzeyi ve elindeki eser dağarcığı, eser çalışmalarının belli bir sırada yapılması önerisine doğal olarak eleştirel bir gözle bakılmasına yol açabilir. Yüksek lisans ve doktora imkânına sahip olmamış, buldukları illerde müzik eğitimi anabilim dalları olmayan dolayısı ile akademik kişi ve kurumlarla iletişim kuramayan, yetiştiği kurumlarda bu açığını ve eksikliğini giderme yönünde çalışmalar yapmayan keman eğitimcileri maalesef çoğunluktadır. Bu sorun özellikle taşra diye nitelendirebildiğimiz AGSL'lerde daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Keman eğitimi veren öğretmenlere öğrencilerin düzeyine uygun eser dağarcığı bulabilecekleri bir çalışmanın olması nitelikli bir alt yapıyı oluşturabilecek en etkili eğitim araçlarından olacaktır.

2) Keman eğitimi veren öğretmenler ve bu dersi alan öğrenciler; Müzik Eğitimi ABD yetenek sınavlarında çalınacak eser ve etütlerin düzeyini bilememektedirler.

Müzik Eğitimi ABD'lerinde görev yapan öğretim elemanlarının bilgi, birikim ve yetiştirme yollarının farklılıkları nedeniyle hemen her üniversitenin farklı beklentiler içerisinde olduğu görülmektedir. Bir eser bir anabilim dalında oldukça yüksek seviyede görülürken aynı eser başka bir anabilim dalında düşük seviyede görülebilmektedir. Bir Yetenek sınavı çalgı komisyonu “birinci pozisyon çalsın ama temiz çalsın” beklentisi içindeyken bir başka komisyon bunu küçümsemektedir. Yaşanan bu farklı yaklaşımlar AGSL öğretmen ve öğrencilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bir çok AGSL öğretmen kadrosunu tamamlayamamıştır. Dolayısı ile AGSL öğrencileri eşit şartlarda eğitim alamamaktadır. Her biri farklı içeriğe sahip yetenek sınavlarına giren öğrenciler başarılı olamama korkusunu yaşamaktadırlar. Belirtilen gerçekleri göz önüne alarak öğrencilerin bu korkularını biraz olsun azaltacak araçlardan biride yetenek sınavlarında çalınacak etüt ve eserlerin düzeyini belirlemek olacaktır.

3) Keman eğitimi veren öğretmenler ve bu dersi alan öğrencilerin üzüntü duydukları bir diğer yaklaşım ise “Tekniğin bozuk” eleştirisi yapılarak, dört yıl keman eğitimi alan öğrencinin üniversitede tekrar en baştan keman eğitimine başlatılmasının istenmesidir.

Hiç kuşkusuz doğru bir teknikle çalgı çalma becerisi önemlidir. Bu hem öğrencinin en doğal hakkıdır hem de müzik eğitimi ABD öğretim elemanının en önemli beklentilerindedir. Müzikte “yöntem bilgisi-uygulama becerisi” (Say,2002) veya “bir öğretme yöntemini uygulama biçimi” (Demirel,2004) diye tanımlayabileceğimiz çalgı sanatının en önemli boyutlarından biri olan tekniğin, yanlış düzeltilmeli, doğrusu öğretilmeli ve göz ardı edilmemelidir. Ancak AGSL keman eğitimcileri kime, neye, hangi ekole ve teknik becerilere göre öğrenci yetiştirmelidirler? AGSL lisesinden aynı öğretmenden mezun olan iki öğrenci aynı üniversiteyi kazanıyor farklı öğretim üyelerinden eğitim alamaya başlıyorlar, bu eğitimcilerden biri öğrencinin tekniğini beğenirken, diğeri beğenmiyor ve öğrenciyi en baştan yay çekerek keman eğitimine başlatıyor. Dört yıllık öğrenci ve öğretmen emeği bir anda çöpe atılıyor. Bu aynı zamanda devletin bu öğrenci için yaptığı yatırımların boşa gitmesi anlamına gelmektedir. Öğrencide ve emek harcayan öğretmende yarattığı psikolojik baskı ise diğer üzüntü veren ve üzerinde uzunca düşünülmesi gereken bir konudur.

“Öğretim; teşkilâtli ve düzenli olarak genellikle bir öğretim kurumunda (okul vs.) öğretmenler tarafından, öğrencilere, araç gereç kullanılarak bilgi aktarılması ve öğretilmesi çalışmalarının tümüdür. Başka deyişle öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi için girişilen, düzenli teşkilatlı, planlı çabaların tümüdür ve bazen örgün eğitim olarak ta adlandırılır. Eğitim; kişinin zihni, bedeni, duygusal toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi ya da ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür.”(Akyüz,1994)

Bu çalışmada önerilen eser dağarcığı; öğretmen ve öğrenci için hayat boyu sürecek eğitim yaşantılarına yardımcı olacak bir eğitim aracıdır. “Kişiler doğduğu andan ölüncüye kadar bir eğitim sürecinin içindedir. Bu eğitim sürecine “sürekli eğitim-yaşam boyu eğitim” denir.(Küçükahmet,2003). Yukarıda belirtilen sorunlara bir çözüm olabilmesi amacıyla hazırlanan ve önerilen bu araç değişebilir, yenilenebilir veya kullanılmayabilir.

AGSL müzik bölümlerinde keman eğitimi alan bir öğrenci uygulanan programa göre; dördüncü pozisyona ulaşabilmeli, legato-detache-martele-staccato-pizzicato-flageolet-spiccato-süslemeli çalma (mordan-grubetto-tril vb) gibi teknik becerileri uygulayabilmeli, konçerto ve sonat formunda eserleri çalabilmeli, barok-klasik dönem aynı zamanda çağdaş Türk müziği örnekleri sunabilmelidir.

Önerilen eser takip formunda, programın hedefleri doğrultusunda keman eğitimi sekiz yarıyıl olarak düşünülmüş, ilk yarıyıl bir, diğer her yarıyıl için iki eser önerisi verilmiştir. Bu eserler yarıyıl sonu sınavları düşünülerek sıralandırılmıştır. Her öğrenci aynı kapasite ve kabiliyette olmayabilir ve eser takip formu öğrencinin kabiliyetleri doğrultusunda uygulanmalıdır. “Kabilyet, belli şartlarda belli bir şeyi öğrenebilmenin ve yapabilmenin bir birey için fiilen mümkün sınırıdır. Gözlenemeyen fakat bireyin ideal şartlarda erişeceği varsayılan potansiyel öğrenme ve yapma sınırı onun kapasitesidir. Eşit kabilyetteki iki kişiden biri eşit şartlarda ilerleme gösteriyor diğeri gösteremiyorsa bu iki kişi

farklı kapasitede demektir.”(Özakupınar,2000) “Öğrenciler yetenek, öğrenme, çalışma, başarı ve verim özellikleri bakımından birbirinden farklıdır. Bu olguya genel olarak bireysel farklılıklar denir.(Uçan,2005)

Bireysel farklılıklarda göz önüne alınarak eser takip formuna üç eser eklenmiştir. Tuğcular’a ait “Kemençeden Kemana”, Cangal’a ait “ Anılar” ve Bach La minör Keman Konçertosu. Kemana küçük yaşlarda başlamış, çalışma ve başarı düzeyi yüksek , basamakları atlamadan ve hak ederek tamamlayan öğrenciler bu eserleri de AGSL de çalışabilirler.

Bununla beraber aşağıda AGSL müzik bölümlerinde verilmekte olan keman eğitimine yardımcı olabilecek bazı düşünce ve önerilere yer verilmiştir.

*AGSL öğrencilerinin en çok tercih ettiği mesleki müzik eğitimi veren kurum olan Müzik Eğitimi Anabilim Dalları’ndan birinde “AGSL keman eğitimi” konulu bir çalışma-seminer düzenlenmeli ve geniş bir katılım sağlanmalıdır. Sempozyumlarda konu sınırlaması yapılmalı ve konulardan biri “AGSL keman eğitimi” olmalıdır.

*Her üniversite, yetenek sınavlarında öğrencilerden çalgı çalmaya ilişkin beklentilerini, gerekirse etüt ve eser adları vererek belirtmeli, çaldığı eserleri gösteren dosya hazırlamalarını istemelidir.

*Üniversite öğretim elemanları AGSL öğretmen ve öğrencileri ile sık sık bir araya gelmeli, keman eğitimcileri ellerindeki eserleri paylaşmalıdır.

*Üniversiteler yüksek lisans ve doktora programlarında AGSL öğretmenlerine yönelik kontenjan artırımında bulunmalı ve öğretmenleri yetiştirmelidir.

*Bölgelere ayrılarak AGSL ve Müzik Eğitimi Anabilim Dalları’nda görev yapan eğitimcilerin yılda bir kere toplanmaları sağlanmalıdır. Lise ve üniversiteler ortak konser çalışmaları yapılmalıdır.

*Yüksek lisans ve doktora öğrencileri AGSL keman eğitimi-çalgı eğitimi üzerine araştırmalar yapmaya teşvik edilmeli-yönlendirilmelidir.

*Uluslar arası kariyer yapmış keman sanatçıları, AGSL ve Müzik Eğitimi ABD öğrenci seviyelerinde çalınabilecek eser ve etütleri kayıt etmeleri hususunda (cd, dvd vb.) fikir vermeli yönlendirilmelidir. Besteci ve eğitimcilerimiz özellikle AGSL öğrencileri düzeyinde Çağdaş Türk Sanat Müziği eserleri üretmeleri konusunda teşvik edilmelidir.

ÖNERİLEN ESER TAKİP FORMU

YARIYIL	ESER ADI
1.YARIYIL	Köchler “G’ dur Concertino-op.11”
2.YARIYIL	Vivaldi “G’ dur Concerto-op.7 nr.2” Rieding “b’ moll Concertino-op.35”
3.YARIYIL	Köchler “D’ dur Concertino -op.15” N.Baklanova “Eser demeti”
4.YARIYIL	Köchler “D’ dur Concertino -op.12” Portnoff “e’ moll Concertino-op.13”
5.YARIYIL	Seitz “G’ dur Concerto-op.13” H.Millies “D’ dur Concertino”
6.YARIYIL	Vivaldi “a’ moll Concerto-op.3,nr. 6” Albinoni “a’ moll Sonat”
7.YARIYIL	Handel “F’ dur Sonat-nr.12” Handel “E’ dur Sonat-nr.15”
8.YARIYIL	Vivaldi “E’ dur Concerto-op.3,nr.12” Vivaldi “b’ moll Sonat”
	E.Tuğcular “Keneçeden Kemana” N.Cangal “Anılar” Bach “la minör Concerto”

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Yahya, “Türk Eğitim Tarihi”, İstanbul: Kültür Koleji Yayınları, 1994

ALBAYRAK, Meral Dayı, “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Keman Eğitimi Alan Öğrencilere Buldukları Sınıfa Göre Müfredat Programı Doğrultusunda Çalıştırılan Eserler”, A.İ.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Programı Seminer Dersi Ödevi, Bolu, 2005, s.10

ÇILDEN, Şeyda, “Çalgı Eğitiminde Nitelik Sorunu”, Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, Öncü Basımevi, Malatya, 2003, s.297

DEMİREL, Özcan, “Öğretme Sanatı”, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2005

KÜÇÜKAHMET, Leyla, “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme”, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2003

ÖZAKPINAR, Yılmaz, “Psikolojinin Kavramsal Yapısı”, İstanbul, Ötüken Neşriyat A.Ş., 2000

SAY, Ahmet, “Müzik Sözlüğü” Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2002

UÇAN, Ali, “Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinin Eğitim Programları Sorunları”, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Semineri, Yayına Hazırlayan: Gülay Göğüş, Bursa, Uludağ Üniversitesi Matbaası, 1995, s. 112

UÇAN, Ali, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri İçin Ders Kitabı Lise 1”, Ankara, Milli Eğitim Yayınları, Saray Matbaacılık, 2005